

Wykład o mieszkańcach Jeleniej Góry w połowie XVIII wieku

W środę 22 stycznia 2025 roku w Muzeum Karkonoskim miał miejsce wykład dr Ivo Łaborewicza pt. „Socjotopografia Jeleniej Góry w połowie XVIII wieku. Centrum miasta – wprowadzenie”.

Ponieważ tytuł wykładu przeciętnemu słuchaczowi niewiele mówi dr Łaborewicz wyjaśnił czym konkretnie jest socjotopografia. Jest to dział historii zajmujący się lokalizacją domostw poszczególnych grup społeczno-zawodowych na obszarach miejskich i relacjami między cechami społecznymi a przestrzenią miejską.

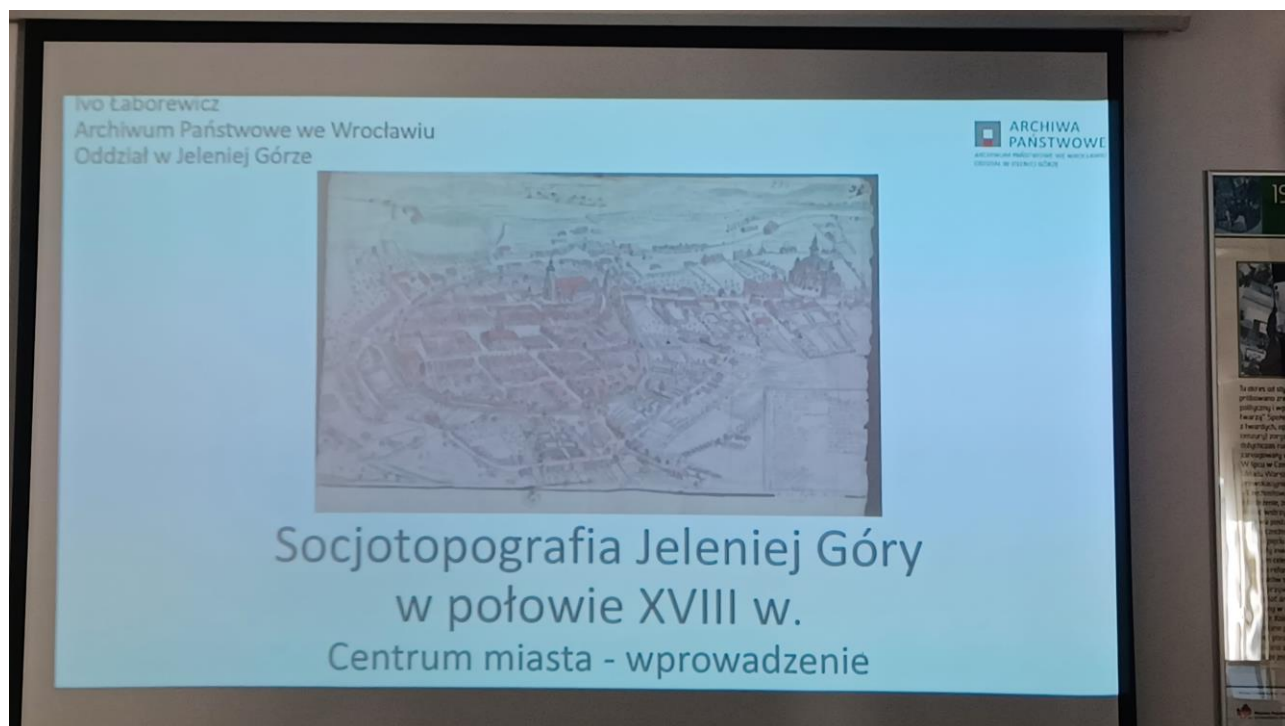

Foto: Krzysztof Tęcza

Na pierwszy rzut oka wydaje się to nieco tajemnicze ale tak naprawdę jest całkiem proste. W badaniach tych przede wszystkim bierze się pod uwagę gęstość zasiedlenia budynków, standard domu, charakter zamieszkiwania, status zawodowy mieszkańców oraz ich dochody i posiadany majątek.

Dzięki takim statystykom poznajemy strukturę mieszkańców danego miasta w określonym czasie. Ponieważ Jelenia Góra była miastem prężnym gospodarczo jej mieszkańcy byli dosyć zasobni jeśli chodzi o posiadany majątek. Przekładało się to na kupowanie kolejnych kamienic przeznaczanych na cele gospodarcze, pod wynajem albo do zamieszkania przez członków rodziny. W zależności od zasobności właściciela kamienice były mniej lub bardziej reprezentacyjne.

Dr Łaborewicz do badań wybrał ulice usytuowane w obszarze murów miejskich. Stosowne dane pozyskał z rejestrów podatkowych, ksiąg miejskich, katalogów parcel, ksiąg hipotecznych i handlowych. Korzystał także z dostępnych źródeł archeologicznych czy dokumentacji techniczno-budowlanej obiektów.

Dzięki przeprowadzonym badaniom dowiedzieliśmy się jacy ludzie zamieszkiwali konkretne ulice. W zależności od tego czy byli to rzemieślnicy, kupcy, czy urzędnicy, konkretne ulice stawały się

bardziej pożądane a co za tym idzie budynki usytuowane przy nich były droższe. Dlatego też nie każdego było stać by osiedlać się na tych głównych ulicach.

Foto: Krzysztof Tęcza

Badania dotyczyły budowy usytuowanych m.in. na dzisiejszych ulicach, Konopnickiej, Krótkiej, Długiej, Kopernika, Jasnej, Szkolnej, Placu Ratuszowym. Najdroższą w tamtym czasie budowlą był Ratusz Miejski, niewiele tańszym był kościół parafialny. Kolejne obiekty to: dom parafialny, dom sikawki (straż pożarna), słodownia, kościół św. Anny, magazyn miejski, więzienie, bramy miejskie.

Foto: Krzysztof Tęcza

Jeśli chodzi o budynki prywatne to dzięki dotarciu do materiałów źródłowych wiemy jaką prowadzili ich właściciele działalność. Byli to handlowcy, kupcy, rzemieślnicy. W tamtym czasie sporo osób trudniło się krawiectwem. Byli także szewcy, białoskórnicy, rzeźnicy.

W Rynku działały ławy: chlebowa i mięsna a także garkuchnia. Przy siedmiu domach swoje usługi oferowali: guzikarz, introligatorka, kupiec, rzeźnik, wytwórca pasów, krawiec. Można śmiało powiedzieć, że był to pierwszy działający w mieście market.

Dookoła Rynku, gdzie znajdowało się 59 budynków mieszkali m.in. kuśnierz, fizyk miejski (lekarz), stolarz, rymarz, szewc. Była także siedziba bractwa strzeleckiego i trzy gospody. Ciekawostką jest, że każdy dom mógł warzyć piwo, które właściciel albo sam konsumował albo sprzedawał. Oczywiście ustalony był konkretny przydział wielkości warzonego trunku.

Podobnie było na ulicach wychodzących z Rynku. Pojawiają się tam także: cukiernik, tkacz, piekarz, drukarz, aptekarz, złotnik, destylator, wójt miejski, komornik, ślusarz, łaciarz, mydlarz, fryzjer, siodlarz, rzeźbiarz,

Była także łaźnia miejska, szkoła, słodownia, stodoła miejska, więzienie z katownią. Ze względu na liczne pożary trawiące miasto budynki podlegały obowiązkowemu ubezpieczeniu. Domy bogatszych mieszkańców kryte były czerwoną dachówką, mniej podatną na ogień.

Wyniki pracy dr Łaborewicza ukazują nam obraz mieszczan naszego grodu w XVIII wieku ale także pozwalają dowiedzieć się jak wówczas żyli mieszkańcy, czym się zajmowali czy jak spędzali czas. Oczywiście podczas jednego spotkania autor nie mógł przekazać wszystkich wyników swoich badań dlatego zostaną one zawarte w stosownej publikacji.

Krzysztof Tęcza